

Vem var Birger Sjöberg?

AV EVA HÆTTNER AURELIUS

Han såg ut som Medelsvensson skrev Ivar Harrie en gång om Birger Sjöberg – sällan har en författares yttre varit så vilseledande.

Hans litterära karriär var kort: den inleddes 1922 med debuten *Fridas Bok*, där den underbara ”Den första gång jag såg dig” fanns med. Karriären fortsatte två år senare, 1924, med bästsäljaren *Kvartetten, som sprängdes*, romanen om 1920-talets finansbubbla, skildrad både som komedi och tragedi. Två år senare, 1926, kom så den magnifika diktsamlingen *Kriser och kransar*, en av den svenska modernismens portaler.

Med detta var karriären slut. *Kriser och kransar* kritiserades hårt av tidens tongivande kritiker. Ord som pekoralt och dårdikt fälldes om den. Det var ord som tog Sjöberg hårt. Han gick in i djup depression och dog på Växjö stadshotell Valborgsmässoafton, 1929, blott 44 år gammal. Han hade då precis tilldelats Samfundet De Nios stora pris, men fick aldrig reda på det, budskapet om priset nådde honom för sent.

Kort men innehållsrikt

Hans verk, de tre böckerna, är sinsemellan mycket olika: från idyll till svartaste tragedi, från den enklaste skillingtryckspoesi till det avancerade bildspråket i *Kriser och kransar*, från parodi till modernism. Denna korta karriär och detta dramatiska, spänningsfyllda författarskap, de tre böckerna, har således åstadkommit av en människa som såg ut som Medelsvensson. Vem var han, hur kan man förstå och förklara detta verk? Det är frågor som ständigt sysselsatt forskningen om Birger Sjöberg liksom hans läsare, och aldrig lär vi få några definitiva svar.

Böcker om Sjöberg och hans verk

August Peterson inledde med den stora biografien *Birger Sjöberg. Den okände* (1940) med att peka på Sjöbergs komplicerade personlighet och det såriga minnet av frieriet till Karin Lustine år 1907. Gunnar Axberger svarade i

Lilla Paris' undergång. En bok om Birger Sjöberg (1960) att Birger Sjöberg var ett barn, med ovanligt känsliga sensorier. Johan Svedjedal underströk i sin tur i biografien *Skrivaredans* (1999) hur okunnig Sjöberg tycks ha varit om bokmarknadens mekanismer, ytterligare ett drag som förstärker bilden av Sjöberg som ett barn. Själv har jag lyft fram Sjöbergs språkliga förmåga, hans oerhörda lyhördhet för det litterära språkets alla klichéer och former i *Fridas visor och folkets visor* (1985) och *Vägen till Kriser och kransar. Parodins grepp och driftens bilder hos Birger Sjöberg* (2010).

En diktare som dröjer sig kvar

Birger Sjöbergs bana liknade ingen annan svensk diktare: snabbt, likt en glänsande och bländande komet dök han upp på den litterära himlen, lika snabbt som en komet försvann han. Men hans tre böcker har ständigt funnit nya läsare, liksom de postuma böckerna: *Fridas andra bok*, från 1929 där de fina ”Trodde min Frida rätt, är döden ett bekymmer” och ”Längtan till Italien” finns, *Minnen från jorden* från 1940 där dikten om pekoralisterna, om konditor Ofvandahl finns: ”I himlens klara sal/där goda tankar blomma/jag och konditor Ofvandahl/få vila bland de fromma”, och till sist *Syntaxupproret* från 1955.

Birger Sjöberg deltog i modernisternas uppbrott från det traditionella litterära språket. I *Kriser och kransar* hade han försökt gestalta det poetiska språkets villkor: Det är Ord om befrielse från språkets bojar.

Birger Sjöberg-sällskapets årsböcker, se www.birgersjoberg.se

Eva Hættner Aurelius

Ordförande i Birger Sjöberg-sällskapet och professor i Litteraturvetenskap vid Lunds universitet. Hon har bl.a. skrivit *Vägen till Kriser och kransar. Parodins grepp och driftens bilder hos Birger Sjöberg* (Stockholm: Makadam 2010) se särskild artikel på s. 26.